

TAPAHTUI OMASSA PIIRISSÄ

Pohjois-Viena-seura retkeili Iijoen rantaan

Perinteistä Pohjois-Viena-seuran kevätretkipäivää vietettiin lauantaina 26. toukokuuta Iin Pukkisaaressa. Yli kaksikymmentä seuran jäsentä kokoontui Iin ev.lut. seurakunnan omistamalle sotaveteraanien majalle Iijoen rantaan. Ilma oli aurinkoinen ja jokimaisema kaunis.

Kirkkoherra **Tapani Ruotsalainen** Iin ev.lut. seurakunnasta oli pyydetty kertomaan seurakuntansa ja Iin rovastikunnan tuella tehtävästä työstä Vienan Karjalassa. Yhteistyö Inkerin kirkon kanssa on aloitettu 1990-luvun loppupuolella. Toiminnasta Vienassa vastaa pastori **Ari Huotari** sekä diakoniatyöntekijä. Pääasiallinen toimintapaikka on Uhtua.

Luterilaisen kirkon tiloissa on järjestetty erilaisia tapahtumia niin lapsille kuin aikuisillekin. Kesäisin pidettävillä lasten leireillä on osallistunut noin sata lasta, pienistä lapsista rippikouluihin ylittäneisiin. Yleensä neljä päivää kestäneillä leireillä on askarreltu, urheiltu, veisattu virsiä niin suomeksi kuin venäjäksi ja tietysti järjestetty ruokailu joka päivä. Lisäksi on tehty retkiä Kormusniemeen.

Aikuisten leireihin on osallistunut vain naisia.

Heikki Kyyrönen 80-vuotias

Karjalan Sivistysseuran pitkäaikainen hallituksen jäsen ja monia yhteisiä asioita hoitanut opettaja **Heikki Kyyrönen** täytti 80 vuotta 1. toukokuuta. Heikki syntyi vuonna 1927 Vuokkiniemen Kyyrölässä vanhempiensa **Matin Ontrei Kirillovin** ja **Muarie** o.s. **Lesosen** kymmenentenä ja nuorimpana lapsena.

Karjalan kansannousun

Pohjois-Viena-seuran väki vaihtoi vilkkaan kevään kuulumisia toukokuussa Iijoen rannassa. Ilma oli aurinkoinen ja jokimaisema kaunis.

Näillä leireillä on mm. leivottu ja laulettu lauluja ja virsiä. Sekä lapset että aikuiset ovat innokkaita laulamaan. Kirkkoherra Ruotsalainen ja hänen vaimonsa **Anna-Maija** ovat antaneet raamattuopetusta. Vanhusten leirejä on myös pidetty ja sellainen on tänä kesänä heinäkuun loppupuolella. Leirien ohjaajat ovat Suomesta ja Karjalasta. Uhtuan kirkossa pidetään jumalanpalveluksia useamman kerran kuukaudessa.

Iin seurakunnan retkillä Uhtualle vierailaan lasten-

kodissa ja vanhainkodissa, jonne viedään monenlaisia tuliaisia. Molemmissa vieraat otetaan lämpimästi vastaan. Joulun alla Iissä ja monessa muussa seurakunnassa Suomen puolella kerätään rahaa, jolla keskikoulun vähävaraisille oppilaille kustannetaan kouluruokailu.

Mielenkiintoista kerrontaa täydensi kirkkoherran esittämä kuvasarja matkoilta Vienassa.

Kahvi- ja teetarjoilun aikana virisi vilkasta keskustelua, muisteltiin lukui-

sia yhteisiä Vienan-matkoja, ihmisten kohtaamisia ja matkoilla tapahtuneita yllätyksiä. Perinteisten arpaisten jälkeen siirryttiin ulos paistamaan makkaraa. Kyykän ja mölökyn pelaamiset jäivät toiseen kertaan, sillä makkaranpaistossa ja kuulumisten vaihtamisessa iltapäivä sujahti nopeasti. Tapahtumarikkaan kevätkauden jälkeen oli hyvä vain olla ja seurustella kaikessa rauhassa.

Teksti ja kuva:

KERTTU NURMELA

jälkeen 1920-luvun alussa Mari ja Ontrei olivat jonkin aikaa Suomessa, mutta palasivat takaisin Kyyrölään vuonna 1924. Jatkosodan aikana Heikki lähetettiin opiskelemaan yhteiskouluun Petroskoihin eli Äänislinnaan. Sodan lopussa vuonna 1944 Heikki tuli vanhempiensa kanssa Suomeen, Etelä-Pohjanmaalle. Sukunimi muutettiin Kyyröseksi.

Heikki kirjoitti ylioppilaaksi Lapualla vuonna 1950. Sen jälkeen hän läh-

ti äitinsä kanssa salaa Ruotsiin. Isä oli kuollut vuonna 1947. Vajaan kolmen vuoden kuluttua he palasivat takaisin Suomeen. Mari-äiti oli tunnettu ja taitava runonlaulaja. Hän osasi kertoa Vienan kansan entisestä elämästä hyvin monipuolisesti muiden muassa tutkija **Pertti Virtarannalle**, johon Kyyröset tutustuvat Ruotsin aikanaan. Mari kuoli vuonna 1979 96-vuotiaana.

Heikki Kyyrönen työskenteli kansakoulun-

opettajana eri puolilla Etelä-Pohjanmaata ja Kemijärvelläkin kahdeksan vuotta. Paltamossa hän työskenteli Mieslahden kansanopiston humanististen aineiden opettajana vuosina 1960-75 ja lopulta Lapualla, vaimonsa **Eevan** kotiseudulla.

Kyyrönen asuu edelleen Lapualla. Nyt kesäkuun lopulla hän lähti Lapuan Karjalaisten kanssa kesäretkelle Vienan Karjalaan. Tarkoitus oli tehdä Kuitin kierros eli käydä ainakin Jyskyjärvellä, Uhtualla ja Vuokkiniemessä. Heikki käy joka vuosi useaan kertaan synnyinseuduillaan, jossa hänen sisarensa **Santra Remsujeva** yhä elää perheineen.

Heikki kertoo käyntien jo harventuneen ainakin niistä ajoista, kun Vuokkiniemeen rakennettiin kirkkoa ja vanhainkotiä. Kirkko valmistui vuonna 1997 ja vanhainkoti 2001. Heikki Kyyrönen oli Vuokkiniemi-seuran puheenjohtaja vuosina 1990-2001. Vuodesta 2003 hän on ollut kunniapuheenjohtaja ja hallituksen jäsen hän on edelleen. Seura on avustanut Vuokkiniemen kylää monin tavoin. Vanhainkoti toimii Kyyrösen mukaan nykyään hienosti, mutta kirkon vähäinen käyttö harmittaa.

- Rakennuksena se on säilynyt hyvin ja se on saanut olla rauhassa. Turistit käyvät ihailemassa sitä, mutta jumalanpalveluksia järjestetään vain satunnaisesti. Kylässä ei ole pappia ja Kostamuksen pappi käy vain silloin tällöin. Tämä on hyvin surullinen asia, Kyyrönen sanoo.

- Ortodoksikirkossa eivät voi muut papit toimittaa palveluksia.

- Vanhainkoti on sen sijaan täynnä ja se on erinomaisen tarpeellinen. Kostamuksen kaupunki huolehtii palkanmaksuista ja muusta. Jos kylästä ei löydy tarpeeksi asukkaita taloon, niin heitä tuodaan sinne Kostamuksesta.

Onnittelemme lämpimästi Heikkiä!

AILA-LIISA LAURILA

Anni Klasson 80-vuotias

80 vuotta täytti 10.7.2007 Ruotsin Katrineholmista **Anni Klasson** o.s. **Nikitin**. Hän on syntynyt Pistojärven Kiimasvaarassa. Annin isä oli **Ontrei** eli **Antti Nikitin** Riikosen talosta ja äiti **Malania** (o.s. **Niikkanof**) Kutusista. 1930-luvun alussa perheen isä vangittiin ja surmattiin kuten moni muukin kiimasvaaralainen. Malania-muamo jäi keskenään viiden lapsen, **Jennin**, **Pekan**, **Marin**, **Annin** ja **Katrin** kanssa, sillä Riikosen vanhaemäntä **Moarie Nikitin** oli paennut Suomeen tyttärensä ja tämän lasten kanssa vuonna 1924.

Ensimmäisen koululoukan Anni kävi Tuhkalassa. Muilta kyliltä tulleet koululaiset asuivat asuntolassa, tytöt ja pojat viereisissä huoneissa. Seuraavat kolme luokkaa koulua käytiin Suvannossa. Tytöt ja pojat asuivat siellä eri taloissa. Tyttöjä Anni muistaa olleen kolmisenkymmentä samassa huoneessa. Kerrossängyt olivat vierä vieressä.

Opetuskielenä oli tuolloin vielä karjala, mutta ylemmillä luokilla venäläisin kirjaimin, mikä tuntui hankalalta. Venäjää Anni kertoo opetetun Suvannon koulussa. Tältä ajalta Annin mieleen on jäänyt eräs ilta, jolloin tyttöjä tultiin hakemaan elokuviin. Silloin hän näki elämänsä ensimmäisen elokuvan. Elettiin todennäköisesti vuotta 1938. Suvannossa oli yksi miesopettaja sekä naisopettajat **Olga Ivanova** ja **Tanja Petrovna**, jonka isän Anni tapasi sota-aikana Suvannossa. Mies oli sotavankina, mutta sai liikkua vapaasti kylässä.

Sota-aikana suomalaiset perustivat Kiimasvaaraan koulun. Sitä Anni kävi vain kaksi kuukautta, kunnes meni töihin Suvantoon pesemään saksalaisotilaiden pyykkiä. Suomalaiset maksoivat pyykkäreille palkat ja he saivat lisäksi ruuan. Kortteeripaikka oli Ukonjärven takana, **Rohkimaisen Ortjon** talossa.

Sodan loputtua kaikki kiimasvaaralaiset evakuoitiin Suomeen syyskuun loppupuolella 1944. Riikosesta lähtivät äiti ja kolme tytärtä. Pekka palveli Neuvostoliiton armeijassa ja Jenni jäi Akonlahteen miehensä ja poikien kanssa. Anni oli karjaa kuljettavien joukossa. Kuusamosta matkaa jatkettiin Ouluun. Yötä oltiin taloissa ja myös pelloilla, koska ilmat olivat vielä lämpimiä. Kaikkiin taloihin matkalaisia ei kuitenkaan otettu yöksi. Osalta lehmistä menivät jalat huonoon kuntoon ja eläimiä piti teurastaa. Matka kesti kymmenen päivää. Oulusta mentiin Alapitkälle, jossa Annin perhe ja useita muita perheitä sijoitettiin koululle asumaan.

Vienalaisille pyrittiin järjestämään töitä mahdollisimman pian ja niinpä Annikin kaivoi perunoita lähiesissä maataloissa. Talvekse siirryttiin Utajärven Hirsijärvelle, jossa asui tati **Veera Palokoski** (o.s. Nikitin) perheineen. Sinne lähti myös toinen tati, **Palaga Huuhata** (ent. Moisejeff, o.s. Nikitin) lapsineen. Lähes neljänä vuotena Suomessa asuessaan Anni ehti tehdä monenlaista työtä pääasiassa Muhoksella. Hän oli lapsenpiikana ja juoksytyttö, teki metsätöitä, repi nauvoja lankuista sekä avusti ja puki sukeltajia Leppiniemessä Montan voimalaitostyömaalla.

1940-luvun loppupuoli oli epävarmaa aikaa ja monet vienalaiset menivät Ruotsiin. Sinne halusi lähteä myös Malania tyttäreineen yhdessä lissä asuvien kotikyläläisten

kanssa. Vuonna 1948 nousi yhdeksän hengen joukko kalastajien veneeseen Iissä. Merimatalla pysähdyttiin kolmeksi päiväksi eräiseen Perämeren saareen, koska kalastajat pyytivät kalaa sieltä pitäen. Annikin pääsi heidän mukana yhdelle kalastusreissulle.

Kalastajat saattoivat matkalaiset Haaparantaan, jossa poliisit ottivat heidät vastaan ja toimittivat saunaan. Parin-kolmen viikon kuluttua matka jatkui Katrineholmiin, jossa asui kiimasvaaralaisia. Siellä Anni on tehnyt työuransa niin tekstiili- kuin puhelintehtäksäkin. 1950-luvun lopulla Anni avioitui **Stig Klassonin** kanssa. Heillä on poika **Jon Erik** eli **Janne**, minniä **Jennie** ja tämän vuoden toukokuussa syntynyt pojanpoika **Anton**.

Vasta 1960-luvulla saatiin tietoja Karjalaan jääneistä sukulaisista, joita tavattiinkin silloisessa Leningradissa. Perestroika avasi ovet Vianaan myös Ruotsissa asuville vienalaisille. Vaikka maailmanhistorian käänneet ovat kuljettaneet Annia kotimaasta toiseen ja kolmanteen, eivät ne ole vieneet hänen myönteistä asennettaan elämäänsä. Sen olemme todenneet monilla yhteisillä, mukavilla matkoilla Jennitsikkon luokse Uhtualle ja serkkujen luo Kiestinkiin. Iloisuus, positiivisuus, ruumillinen työ ja kesäiset uinitiretket lienevät Annin pirteän olemuksen salaisuus!

Onnittelemme lämpimästi Annia! - (KN)

Koulutoverit Ruotsissa

Kolme vienankarjalaista, jotka sota hääti kotiseudulta ensin Suomeen ja edelleen Ruotsiin, on saavuttanut viime vuonna 80 vuoden iän. He ovat **Anni Pogreb-
njak** o.s. Majava Suvannon kylästä (8.7.1926), **Ville eli Hilippä Koikeroinen**, ent. Moisejev Kiimasvaaran kylästä (30.6.1926) sekä **Jussi Muistama**, ent. Moisejev samoin Kiimasvaaran kylästä (1.7.1926). Ville asuu Karlskogassa, toiset Norrköpingissä.

Kun kaikki kolme kävivät yhdessä koulua, niin Jussi (Muistama), lehtemme pitkäaikainen avustaja, on kirjoittanut pienen muisteluksen noilta kaukaisilta ajoilta.

"Me kolme kävimme samaa koulua kuusi vuotta. Ensin kaksi luokkaa Suvannossa, sitten piti siirtyä Tuhkalaan isompaan kouluun (luokat III-IV) ja vielä lopuksi Sohjanankoskella käymään luokat V ja VI. Suvannossa asuimme internaatissa. Matkaan sinne kotona oli 11 kilometriä, Tuhkalaan kolmisenkymmentä, mutta Sohjanankoskelle

**Anni Pogreb-
njak**

peräti 70 kilometriä. Kotona pääsimme käymään 2-3 kertaa talven aikana, kun vanhempi veli tuli hakemaan meitä poroilla.

Internaatissa meillä oli pulaa kaikesta. Melkein aina oli nälkä. Kerran jopa varastimme leipää, jota oli leivottu koululaisille syötäväksi. Tilanne kävi niin huonoksi, että osa meistä, kymmenkunta oppilasta, päätti lähteä omin luvin kotiin. Kirjoitimme oveen viestin "Kansa haluaa nisuleipää" ja läksimme suksilla kotikyliä kohti. Olimme hiihtäneet noin 15 kilometriä, kun perään lähtenyt opettaja sai mei-

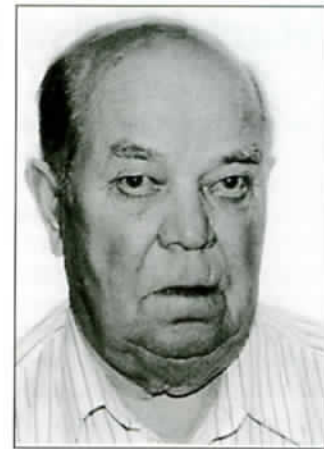

Ville Koikeroinen

dät kiinni ja palautti takaisin koululle.

Kerran Tuhkalassa me pojat menimme ruokatun-
nin aikaan järven rantari-
sukkoon tupakalle. Ukkolan
Simana Kutusen kylästä oli
aina vetäjänä pahantekoon.
Opettaja huomasi puuham-
me ja oli kovin vihainen, vei
meidät sisälle luokka-
huoneeseen ja haukkui mei-
dät. - Tupakanpolttamisen
aloitin 16-vuotiaana ja lopetin
65-vuotiaana.

Kun oli käyty koulua neljä vuotta, siirryttiin Sohjanankoskelle. Koulumatkaa kotoa Kiimasvaarasta oli 70 kilometriä. Villen eli Hilipän veli oli siellä töis-

Jussi Muistama

sä. Hänen perheensä luona olimme Villen kanssa kortteerissa.

Sohjanankoskelta käytiin kotona muutaman kerran vuodessa. Muistan, kun veljeni Yrjö tuli meitä hakemaan uudenvuodenaattona. Hänellä oli mukanaan neljä poroa, joista minä sain ajokikseni ison härän. Se meni semmoista laukkaa, että aina jätätin toiset. Yhden kerran se porohärkä suuttui ja heitti minut isoilla sarvillaan ilmaan. Onneksi sain tsunasta kiinni ja pääsin kyytiin. Sitten mentiin jotta lumi pölyysi. (JM)

Taimi Palokoski 80-vuotias

80 vuotta täytti 10.5.2007 **Taimi (Tatjana) Palokoski**, ent. Moisejeva (Huuhta), Kanadassa. Hän on syntynyt Vienan Karjalassa, Kiimasvaarassa. Suomeen Taimi muutti syyskuussa 1944 ja meni täällä naimisiin **Matti Palokosken** kanssa.

Pariskunta muutti Ruotsiin 1949 ja edelleen Kanadaan syksyllä 1951. Heille syntyi neljä lasta, kolme poikaa ja tyttö. Koti-Karjala on yhä elävänä mielessä ja halua auttaa suuri. Taimi lahjoitti muutamia vuosia sitten Kiestingin orpokodin avustamiseen 1 000 dollaria. Merkkipäivän viettäjä

Tatjana Palokoski

onnittelee aviomies ja lapset, sisko ja veli Ruotsissa, 14 kiimasvaaralaista sekä sukulaiset ja tuttavat Suomessa, Karjalassa ja Ruotsissa. - JM

Mari Boxberg

Mari Boxberg, os. Mauro kuoli Lieksassa 8.2.2007. Hän oli syntynyt Lieksassa 31.10.1917.

Marin juuret olivat Repolassa Koropin kylässä. Isä Vasili Mauro perusti Lieksaan hyvin menestyneen Lieksan Kaup-

paosakeyhtiön, jossa Mari teki elämäntyönsä. Nuoruudessaan hän oli innokas partiolainen ja hän osallistui myös lottatyöhön.

Mari oli huumorintajuinen, henkisesti vireä ja hyvämuistinen. Hän osallistui innolla omaa sukuaan koskevien tietojen keräämiseen. (PK)

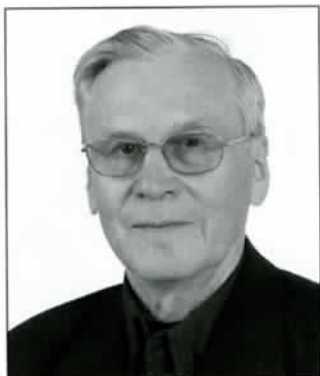
Martti Hölsä tutki Itä-Karjalan opetusta

Jatkosodan aikaan aloitettulla kansakoulun asennekasvatuksella saavutettiin Itä-Karjalan suomalaistamisessa korkeintaan tilapäisiä tuloksia. Vallan vaihduttua suursuomalaisuuden opit karisivat nopeasti neuvostokoulussa.

Sen sijaan elämässä tarpeellisten perustietojen ja taitojen, kuten opetus, kouluruokailu, vaatetus- ja terveydenhuolto sekä muun muassa maatalouskerhotyö kansakouluissa herättivät miehitysalueen suomensukuisesta väestöstä myönteisiä kokemuksia suomalaisia kohtaan.

Kansakouluopetus miehityksessä Itä-Karjalassa alkoi vuoden 1941 marraskuussa. Lukuvuonna 1943–1944 Itä-Karjalassa toimi 112 kansakoulua. Lähes kaikki, noin 10 000 kouluikäistä suomenheimosta oppilasta olivat kouluopetuksen piirissä. Itä-Karjalassa toimi parhaimmillaan yli 330 suomalaista kansakoulunopettajaa.

Suomensukuisen väestöön kuulumattomien lasten

Eläkkeellä oleva Vantaan kaupungin entinen koulutustoimenjohtaja Martti Hölsä on syntynyt vuonna 1931 Savitaipaleella, ja hän oli sadas Joensuun yliopistossa väitellyt humanistitohtori.

kouluopetus alkoi pienimuotoisena miehitysajan loppupuolella. Koulunkäynnin järjestäminen suomensukuisille oppivelvollisuusikäisille oli sotilashallinnon laajin koulutushanke miehityskauden Itä-Karjalassa.

Nämä asiat selviävät kouluneuvos, filosofian maiste-

mijärvellä, niin' ikään Karjala-seuran yhteiskoulussa.

Mietteliäälle, pilkesilmäkulmaiselle Aukustille oli ominaista, että hän rakasti kukkia, erityisesti orvokkeja; sanottiin että kaikki, mitä hän kylvi tai istutti, iti. Ei ihme, että hän valitsi opettajan ammatin. Oulun Opettajakorkeakoulusta valmistuttuaan hän suoritti koko elämäntyönsä Pudasjärvellä, Pirinrannan, Kurenalan ja viimeksi Pärjänsuon koulun johtajaopettajana, mistä toimesta hän jäi eläkkeelle.

Vuonna 1959 solmitusta avioliitosta pudasjärveläisen **Marjatta Kaarten** kanssa syntyi suurperhe, kahdeksan lasta – kahdeksan orvokin tai-

ri **Martti Hölsän** väitöstutkimuksesta, joka hyväksyttiin Joensuun yliopistossa jo viime vuoden lopulla. Väitöskirjaa *On uuden huomenen saava. Suomalainen kansakoulu Itä-Karjalan sotilashallinnon kasvatustavoitteiden toteuttajana miehitysajan aunukselaiskylässä 1941–1944* voi ostaa Karjalan Sivistysseuran kautta.

Tutkimusta varten on haastateltu entisiä oppilaita Venäjän Karjalassa sekä Itä-Karjalassa kansakoulunopettajina toimineita henkilöitä. Haastattelut on tehty 1990-luvun lopulla ja 2000-luvun alkuvuosina.

Merkittävän lähdeaineiston muodostavat myös erään aunukselaisen kyläkoulun johtajaopettajan päiväkirjatyypiset kirjeet, yli 800 kirjearkkia, jotka sisältävät tarkkoja huomioita kansakoulussa tehdystä opetus- ja valistustyöstä sekä karjalaisen kyläyhteisön elämästä kahden ja puolen vuoden ajalta.

mea. Puolisoita yhdisti usko: vuosikymmenien ajan Aku lauloi vaimoineen seurakunnan kirkkokuorossa.

Aku Liehussa yhdistyivät kuitenkin monet kristilliset hyveet: hän oli vaatimaton, aina ystävällinen, koti runsaan vieraanvarainen. Karjalan heimoaate oli hänelle rakas; osasipa hän ulkoa monia Kalevalamme runoja. Hän oli myös kiinnostunut yhteiskunnallisista asioista ja seurasi valppaasti, kriittisenäkin maailman tapahtumia.

Marjatta-vaimon kuoltua jo 1994 Aukusti löysi uuden puolison lastenhoitaja **Pirkko Mustosesta**. 80-vuotisjuhlassaan hän totesi summa summarum, vilpittömään, suoraan silmiin katsovaan tapansa: "Voisin jo lähteä täältä. Olen elänyt ihanan elämän." Harva sanoo niin.

Aukusti Liehu kuoli 28.4.2007 lyhyen sairauden jälkeen Oulun yliopistollisessa sairaalassa, viimeiseen asti viireinä ja ehtien hyvästellä koko suuren perheensä.

RAKEL ja JOUKO LIEHU

Seija Jalagin väitteli tohtoriksi

Fil. lis. **Seija Jalagin** historian alan väitöskirja *Japanin kutsu. Suomalaiset naislähetit Japanissa 1900–1941* (Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki 2007) tarkastettiin Oulun yliopistossa 31. maaliskuuta 2007.

Tutkimus valottaa vahvojen suomalaisten naisten vaiheita hengellisessä työssä Suomen rajojen ulkopuolella. Jalagin on tutkimustyössään keskittynyt erityisesti kulttuurien kohtaamiseen ja kirjoittanut myös itäkarjalaisten asemasta pakolaisina Suomessa. Hänen isänpuoleinen sukunsa on kotoisin Tunkualta, josta isovanhemmat tulivat Suomeen pakolaisina vuonna 1922.

Seija Jalagin on osallistunut Oulussa Karjalan Sivistysseuran toimintaan ja heimojuhille esimerkiksi avustamalla näyttelyissä asiantuntijana. Hänet tunnetaan vialalaislähtöiset toivottavat tuoreelle tohtorille paljon onnea ja siunausta.

Tuukka Mauranen ylioppilaaksi

Repolan Koropista kotoisin olleen Iivana Maurasen pojan Juhanan pojan Wasilin pojan Erkin pojan Marko-Petrin poika Tuukka Ville Juhan Mauranen on kirjoittanut ylioppilaaksi Ruoveden Yhteiskoulun lukiosta. Tuukka kiittää Karjalan Sivistysseuraa saamaansa opiskelupurahasta.